

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Martia, Joi și Sambata

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
pistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori
30 fl. rëndul cu litere garmond — și timbru de 60 fl.
pentru fie-care publicare.

Reconstituirea organelor parohiale.

(†) Suntem în toiul alegerilor corporațiilor bisericești.

Începutul s'a făcut cu alegerea membrilor în comitetul și epitropia parohială.

Avem raporte că alegerile mare parte se fac fără patimi, fără sgomot și fără multe sguduiri.

Cei buni și vrednici, după praxa noastră bisericească de 30 de ani, totdeauna au avut loc în corporațiunile bisericești.

Avem raporte, că în corporațiunile bisericești se îmbulzesc și oameni, cari nu întrunesc simpatia alegătorilor, oameni cari nu întrunesc nici calitățile recerute pentru de a fi vrednici de încredere, oameni ale căror fapte nu le putem cualifica ca titluri pentru de a fi distinși din partea bisericeii.

Sunt mai puțini acel soi de oameni, dar durere, că încă tot mai sunt.

Bine știau și au știut legislatorii dela 1868 că poporul nostru are lipsă de multă pricepere ca să pótă exercia cu rigóre drepturile constituționale.

Și cu tóte acestea 'i s'a dat dreptul cel mai liberal, cel mai larg, ca să facă școlă, să învețe chiar din pățania propriă și cumiție, la ocaziuni date să nu dea ușor votul seu, să nu onoreze cu încrederea sa persóne nevrednice.

A pus sinodul în un period de 3 ani în frunte un comitet, ai cărui membri nu desvóltă energia cuvenită, nu au dragoste pentru biserica, dor de progres, simț de cumpet și chivernisire cinstită, periodul trece și sinodul bine face, dacă dá în lături astfel de elemente putrede și trândave și chiamă forțe mai vii la conducerea afacerilor parohiale.

A onorat sinodul cu încrederea sa pe un membru al seu și l'a înălțat la frumosul rang de Epitrop, funcțiune de onóre și de cinste pentru un om cu mintea și inima la loc, dacă sinodul

afă în urma stăruințelor lui fapte vrednice, dacă vede că au realizat frumoșe economii, a ținut în bun rând și curatenie ce avem mai prețios, biserica și școlă, cu averile lor, sinodul într'un glas are să se concentreze din nou încrederea și votul seu pentru fostul Epitrop; pentru omul cu mâni curate și cu inima caldă pentru așezemintele noastre. Acesta e cursul cel normal, aceasta trebuie să fie respłata muncii și a onestității încredere — nouă, cinste nouă acestea sunt fructele adevărului constituționalism și omul nostru și oțlesce din nou puterile, praxa din trecut, cu iubirea ce-i încălzește sufletul pentru biserica le pune earăși în servițiul bisericeii.

Urmele activității mai îndelungate ale unui asemenea bărbat se ved prețutindenea, — se arată în ordinea din școlă, în curățenia din biserica, în înzestrarea acesteia cu cele de lipsă și mai pe urmă se manifestază în progresul cel face tinerimea și poporul pe teren moral, cultural și material.

Un astfel de bărbat e considerat ca un stîlp puternic al parohiei, faptele lui sunt model tinerimei locale și satelor vecine și din generație în generație numele lui se pomenește cu pietate.

La perfecție nu ajung lucruri omenești, dar așa ne închipuim noi oamenii, cari au ambiția să fie puși la cărma afacerilor bisericești, oameni de onestitate recunoscută, oameni de inimă și cu pricepere și dispuși spre jertfe pentru binele public.

Fericit moment când sinodul scie căuta și scie și afla pe omul cel adevărat și l' înălță la loc cuvenit.

În praxa noastră îndelungată am avut ocaziune să cunoșcem în parohiile noastre și atari bărbați, și în acele parohii buna stare, mulțămire și buna înțelegere s'au sărutat.

Nimic spre scădere, nimic în detrimentul instituțiilor noastre, nimic spre ocară și rușinea noastră, ci totul armonia, viața preotului nestirbită, munca învățătorului respłătită, daruri ale binefăcătorilor din belșug revărsate, când într'o formă când într'alta.

Cunoșcem însă durere și casuri regretabile, — cunoșcem epitropi, cari nu și fac mulți scrupuli de consciință, când ani de arëndul nu încassază chirii, arânzi și interese, ani de arëndul nu achită darea erarială, ani de arëndul nu dau pe la școlă, ani de arëndul nu fac deosebire între ce e al bisericeii și ce e al lui.

Astfel de oameni sdruncină pentru multă vreme încrederea în organele bisericeii, astfel de oameni sunt o adevărată plagă și rușine, astfel de oameni împing parohia spre ruină și pierzare.

Mandatele de plată se succed unul pe altul, averea bisericeii se întabulează pentru pretensii erariale, biserica e încurcată în procese și până ce intervine autoritatea superióră — paguba materială și morală e făcută. Dzeu se fe-rească ca biserica să nu cadă jertfă astorfel de oameni fără inimă și fără simț.

Dzeu să lumineze sinódele noastre ca să nu înalțe cu votul lor și să nu onoreze cu încrederea elemente netreb-nice și de rea credință. —

Apelăm la preoțimea noastră e ea să fie la culmea chemării.

Interese de clică, de rudenie, de pretinie n'au să fie motorul conducătorilor, când se consultează fruntașii asupra persónelor, cari să aibă rol conducător în parohie.

Cu deosebire datorința noastră să ferim corporațiunile noastre de oameni lacomi și egoiști, să ne ferim să nu ajungă într'insele oameni cari nu jertfesc pentru binele public, oameni cari țin la numele bun mai puțin ca la bani.

Indată ce se strecură în corporațiunile noastre atari oameni, — progresul dispare, cërta și neînțelegerile și fac cuib, intrigile se țes și parohia ajunge în multe curse și ispite. Și vrășmașii bisericeii stau la pândă și cu ochiu drăcesc caută să afle teren de soboli, ca să-i submineze véza și să distrugă concordia și bunăstarea morală.

Mare și grea răspundere au preoții cari nu și pun în cumpenă tótă vaza

și tótă autoritatea lor, ca în corporațiunile bisericeii să ajungă elementele cele mai curate și oamenii cei mai probați și mai destoinici.

Prin aceste departe de noi, ca să dăm sfat preoților nostri ca să se îngereze în mod neiertat în alegere, să influențeze alegerile ca să se producă animosități. Nu, acest sfat nu li-l putem da, noi cari ținem ca alegerile să fie libere și voința poporului să se manifesteze fără nici o restricție.

Dar între a conduce, a povățui a arêta poporului calea binelui, până la a impune voința ta sinodului, e o mare distanță. Noi cerem ca poporul să fie luminat, să fie bine instruat, bine povățuit și atunci el de sine afă calea care duce la bine, atunci el poporul cu mintea și înțelepciunea lui nu va face nici un pas greșit și nesocotit, pentru că poporul nostru mulțemită lui Dzeu are o mare dosă de simț de dreptate și simțul de dreptate îl va povățui ca să alégă pe cei mai buni și să-i așeze la locul cuvenit.

În direcția acésta conduse alegerile în corporațiunile noastre bisericești, constituționalismul nostru, altcum costisitor ne va da ródă îmbelșugate și nu vom avé cuvânt să ridicăm gravamine asupra acelor ce au dat o estensiune dreptului electoral în biserica, cu sufragiu universal, cum numai cele mai liberale state din lume au dat cetățenilor lor.

Chestiune de disciplină școlară.

La multe privilegii se nasce întrebarea, că ore învățătorului 'i este permis a aplica pedepse disciplinare mai stricte, mai ales pedepse trupesci tată de elevii neascultători? După cum se pótă ceti prin foile maghiare, chiar acum de curând judecătoria reg. cercuală din Oradea-mare a adus o prețioasă hotărîre în acésta privință. Antecedentele sunt următoarele: Intr'o școlă normală comunală învățătorul a disciplinat pe o elevă pentru nesupunere. Învățătorul și-a ales metoda cel mai convingător: bêtul. Tatăl copilei disciplinate a observat o dungă vânăată pe mâna elevei și a tradat metoda de disciplinare al învățătorului përandu-l judecătoriei. La per-

FOIȚA

Despre cauzele, cari produc indiferențismul religios moral și cari slăbesc simțul religios moral în poporul nostru, și despre mijlocele pentru întărirea acestuia.

Disertațiune cetită în conferința preoțescă a protopresbiteratului Bramului, la 23 Nov. a. tr., de preotul

George Babeș.

(Urmare)

Cu tóte acestea ne putem da séma despre aceia, că ore pentru elementul român, din acest stat poliglot, sunt ele de vr'un folos practic și ce influință au ele asupra poporului român în special?

Răspundem scurt și precis: Poporul român n'a simțit trebuința acestor legi, ear influința ce o exercită ele asupra lui e demoralizătoare.

Biserica noastră ortodoxă, numără cununia între cele 7 taine, și numai atunci consideră după dreptul ei canonic de legală

o căsătorie când e încheiată înaintea altarului prin preot.

Prin acésta lege statul a sădit neîncredere și îndoială în inimile credincioșilor, ér prin admiterea neconfesionalismului, a deschis calea la ateism.

Deodată cu punerea în aplicare a acestor legi, a început să se slăbescă și legăturile firești ce existau între credincioși, preot și biserica. Poporul simte și vede reducerea influinței preoțești chiar în afaceri religioșe, cunoște și vede că în multele lui daraveri ale vieții de tóte zilele, preotul nu-i mai pótă da aprópe nici un ajutor efectiv, de aceia se îndreptă spre cei ce au acésta puțință, străini de biserica și în cele mai multe casuri și de ném.

Simțind astfel poporul tot mai puțin trebuința preotului, urméză de sine ca în aceiași proporție să decadă și simțul lui religios moral și acésta decădintă prevéd, că va avea o gróznică influință asupra întregii noastre vieți bisericești, asupra instituțiilor ei și a mult cercatei noastre națiuni.

Mijlocele ce ne-au mai rēmas pentru combaterea acestui colosal rău, sunt așa de șubrede, încât e temere, că nu vom putea preîntimpina numai cu ele răul.

Puterea și mărirea statelor, durabilitatea, statornicia și trănicia lor au fost condiționate de religioșitatea supușilor lor, ér decădintă religioșă și morală a acestora a prăbușit cele mai mari și mai puternice împărății.

N'avem decât să deschidem nițel istoria pentru constatarea acestui adevăr.

Așa vom afla, că Arabii, cu fanatismul lor religios, cuprinsă în tinse teritorii și subjugară multe popóre.

Romani deveniseră stăpânitorii aprópe ai întregii lumi cunoscute pe atunci, ér decădintă lor a fost urmarea firăscă a stricării moravurilor.

Flórea apusului, cavaleri, duci, principii regi și împerați, din un sentiment religios înalt, au înscenat lungile și obositoare expedițiuni cruciate.

Franța, ajunsă la apogeul mării, prin scrierile unor geniali bărbați, dar lipsiți de simțul religios moral s'a prăbușit, dând naștere teribilei revoluțiuni, și urmarea a fost că și-au pierdut locul și rangul prim între celelalte state.

În Rusia absolutistă, spiritul religios moral e mai puternic, deci trănicia ei este pentru multe vécuri asigurată.

Germania sub devisa: „Alles mit Gott" f'și eluptă rangul de prima putere în Europa.

Mica Românie sub devisa „Nihil sine deo" merge progresând în calea ei destinată de providință. Simțul ei de conservare națională și religioasă a format secol de-a rëndul un puternic zid de apărare al creștinătății, și trufia multor crai și sultani s'a frânt de acest înalt sentiment.

6. Statul preoțesc. Cel mai greu lucru este a se cunoște cineva pe sine însuși.

Noi ne-am obicinuit a pune tóte relele, greutățile și neajunsurile ce le întimpinăm în cărca altora, și nu ne dăm séma, că nu cumva noi înșine de multe ori purtăm vina la acelea.

Nici odată nu ni s'a dat ocazie mai potrivită ca tocmai acum, când în conferințe preoțesci noi de noi, ne putem spune fără rezervă scăderile noastre și în dragoste frățescă să ne misuim a le delătura.

(Va urma).

tractarea finală judecătoria a absolvat pe învățătorul pus sub acuză pentru *ușoră vătămare corporală*.

Motivele judecătorești aduse în această sentință de absolvare sună: „Considerând, că acuzatul a comis vătămarea corporală în exercitarea oficiului său de învățător, considerând mai departe, că pentru susținerea disciplinei școlare, față de elevii neascultători puterea disciplinară i compete învățătorului, rezultă că vătămări mici corporale, făcute în exercitarea acestei puteri nu sunt de pedepsit, de aceea acuzatul trebuie absolvat de sub acuză de vătămări ușoare corporale; totuși se simte necesitatea dejudecării, că folosit-a acuzatul pedepsa disciplinară corect și din motive juste, spre care scop afacerea se transpune autorității superioare școlare. Cu această sentință ambele părți s'au declarat mulțumite. r.

Revistă Bisericească

Episcopus Transsylvaniæ.

Foia oficiată a ministeriului de culte „Hivatalos Közlöny“ a fost publicat în Nrul seu din 1 Maiu 1899 o circulară, prin care notifica autorităților că episcopul ardelean romano-catolic din Alba-Iulia are să se intituleze „episcop al Transilvaniei“, (erdélyi püspök), fără adausul de „romano-catolic“, o titlatură, ce i-ar compete pe base istorice. Acest comunicat a produs în celelalte biserici din Ardeal îngrigiri serioase și le-a făcut să iee poziție contra acestei numiri, care ar da ôrecari prerogative episcopului romano-catolic din Ardeal față de celelalte biserici, egal îndreptățite după lege.

În numele bisericii evanghelice ardelene a înaintat ministeriului de culte din Budapesta, consistoriul din Sibiu al numitei biserici un protest solemn luat în ședința sa din 16 Nov. 1899. Protestul, publicat în „Kirchliche Blätter“, indică consecuențele ce rezultă din numirea „episcop al Transilvaniei“, contrară documentelor vechi și dreptului public de stat. Între altele, pe lângă tractarea istorică a chestiei, se aduc următoarele motive întru spriginirea protestului:

Intemeierea episcopiei rom. catolice în Transilvania se reduce încă la prima jumătate a secolului al 12-lea, când episcopul rom. catolic s'au numia „episcopus transilvanus“, cea-ce pe atunci n'a dat ansă la controverse, fiindcă nu era încă vorba de biserici recipiate. Pe la 1556 dieta ardelenă a desființat episcopia romano-catolică din Alba-Iulia și timp de un secol și jumătate n'a mai existat acolo episcop romano-cat. Carol III la 1715 a restaurat episcopia și e semnificativ, că pe când el vorbește de *episcopus Transilvaniensis*, pe atunci staturile țării în dieta dela Sibiu dela 1744 cunosc numai *episcopum romano-catholicum Transilvaniensem*.

Episcopii rom.-cat. din Ardeal deși dela reformațiune încôce n'au mai folosit cu valoare legală numirea ce și-au luat-o în prezent, totuși au ținut strâns la ea, așa că staturile ardelene în 1838 au ridicat gravamen contra acelei numiri și au pretins, a-și lua titlul ce i se cuvine de *episcopus romano-catholicus Transilvaniensis*.

Pe timpul absolutismului, pe la 1854 a succedat episcopului romano-cat. din A.-Iulia, Ludovic Haynald, să induplece guvernul a întrebuița titlul de „episcop al Transilvaniei“, fără adausul-romano-catholic, și acesta purcedea din ocrotirea ce voia să o dea regimul împărătesc unei biserici, de ale cărei interese erau strâns legate ale sale.

Dela restaurarea constituției nu există nici un act, prin care s'ar fi schimbat numirea de „episcop romano-catholic al Transilvaniei“, singura admisibilă.

Ori să fie hotărîtor, că papa i-a dat acest titlu? E cunoscut din istorie, că abia a existat o țară, atât de jaluză de independența sa, chiar și față de papa, ca Ungaria. Niciodată nu i s'a recunoscut dreptul de a da în Ungaria vr'un titlu, care contrazice legei și nu se poate presupune, ca un ministru constituțional să se supună voinții papei, contra legii.

Biserica evang. aug. din părțile ardelene nu poate vedea în titlul arogat de „episcop al Ardealului“ numai un joc al vanității, ci expresia acelei tendențe, — ce iese azi

pretutindenea tot mai clar la ivelă, unde află biserica latină de favorabil timpul și prilejul, — a se numi *singura biserică* și a le ținea pe toate celelalte *neexistente*, ca *eretici* și *schismatici*, în cazul cel mai bun simple *confesiuni*. În acest titlu se întrupează principiul unui frunțaș jurisconsult al bisericii latine, Ferd. Walter, care scrie: Nu există altă biserică, decât cea creștină, dar nu este alta, decât cea petrină, i. e. care să razimă pe Petru etc.

Titlul de episcop al Transilvaniei e negațiunea stărei de jure a celorlalte biserici din Transilvania egal îndreptățite, și după dreptul bisericesc romano-catholic Ardealul se recunoște ca teritoriu juridic al episcopului romano-catholic. El vine totodată în colisie cu art. de lege 43 din 1868 §. 14 despre egala îndreptățire a bisericilor din țară.

Dacă acum se repește earăși spectacolul misiunilor jesuitice neobservat de 100 de ani în aceste părți ale țării —, cari conform experienței nu-și îndreptă atențiunea numai asupra credincioșilor bisericii lor, ci caută să atragă și pe cei de altă credință în mreja cercului activității lor, acesta e un serios advertisement de a pași și contra celor mai mici abateri și a arăta, că din toate acestea nu poate crește altceva decât rodul rău al certe confesionale și conturbarea păcii bisericilor.

Actul se termină astfel:

Protestăm solemn și formal contra numirii episcopului romano-catholic din părțile ardelene ale Ungariei de *episcop al Transilvaniei*. Legea a statorit titlul: *episcop romano-catholic transilvănean*. Legea nu s'a modificat, deci are și azi valoare.

Guvernul constituțional este înainte de toate chemat a păzi sfințenia legii și a susține prin acesta pacea între cetățenii statului, care se nimicește acolo, unde nu e observată legea. Protestând centra acestei încercări de a schimba titlul legal prin o ordinațiune, rugăm pe Exc. Văstră, înaltul guvern să binevoiască a nu denega scutul acela, cari păzesc legea ținând la titlul statorit prin lege, de episcop ardelean romano-catholic. —

În timpul ultim s'au pus în mișcare și *reformații*. Anume comisiunea emisă din sinul senatului bisericii reformate în ședința din 13 Ianuarie, ținută sub presidența baronului Bánffy, a hotărît se facă remonstrație la guvern contra acestei titulaturii.

Alegerea Episcopului de Roman se va face, precum scrie „*Timpul*“, cătră sfârșitul sesiunii Parlamentului.

Un cuvânt de deschidere.

Di Teodor Ceantea, veteranul și valorosul prof. dela inst. pedagogic din Arad, în calitate de president a rostit la adunarea generală ordinară a reuniunii învățătorilor români gr.-or. din protopopiatele aradane I—VII., ținută la Moneasa în 15 și 16 Iuliu n. 1899 un remarcabil discurs, pe care îl redăm în cele-ce urmază:

Onorată adunare generală! Dlor și fraților învățători! Onorat public!

Istoria cultivei omenesti ne arată, că ținta finală a tuturor popórelor a fost și este să afe piatra înțelepciunii, adecă să ajungă la acel grad de iscusință, ca să potă predomina, sau paralisa, nenumăratele procele impetuóse pornite asupra vieții.

În conformitate cu etatea omenimii, vedem că rezultatele acestor sbuciumări nobile sunt de mai puțină, seu de mai multă valoare intrinsecă. Atâta însă e constatat, că toate popórele de ceva renume istoric sunt de părere, că piatra înțelepciunii este un ce, pe care îl poate vedé numai omul, carele cu drept cuvânt se poate numi om de *caracter*. Și de ôre-ce reuniunea noastră are pe flamura sa devisa, de a lumina poporul, seu de a-l desvolta, ca să pricépă, ce este piatra înțelepciunii, veniți să cercetăm împreună, ce este caracterul, sau ce este aparatul acela miraculos, prin carele se poate vedé piatra înțelepciunii.

În înțeles limbistic, vorba *caracter* este de origine elină și însemnăză icóna perpetuă, prin care un obiect se deosebește de toate

cele-lalte. De altmintrea însă pricepem sub *caracter* numai aceea însușire a omului ce și-o imprimăză însuș șieș prin totalitatea voinței sale. Ca să apară sugetul nostru cât mai intuitiv, putem aseména caracterul cu un obiect de artă, în carele materialul respectiv este voința, artistul este voitorul, ear ideea conducătoare este idealul voitorului. De aici învederéză, că noi putem ajunge posesori preste caracter, dacă vom sci, ce trébuie se voim, și dacă vom dispune de un ideal înzéstreat cu putere fărmeccătoare.

Furul, când plécă se-și esecute planurile sale infernali, își are idealul seu, adecă nimicirea; voința sa însă este material înfiorător și scopul de așiderea. Caracterul seu deci nu este aparatul, despre carele tractăm noi astăzi, că-ci privind printrénsul nu ni-se arată sufletului nostru acel Eldorado presupus, ci o lume négră împopulată numai de ființe perverse, pre ale căror frunți este imprimată distrugerea. Materialul, din carele noi ne întipuiim că este format caracterul, trébuie să fie un element nobil, material emanat din ființa liberă de transformațiune; voitorul trébuie să fie liber de ori-ce fluctuațiuni, ear idealul se-i fie perfecțiunea, sau binele suprem. Si această stare a sufletului nostru o numim noi caracter etic, sau nisuința constantă întru promovarea binelui.

După-ce însă atare stadiu spiritual este un ce acvirat și nu înăscut, de aceea, ca să-l păstrăm, nepătat, este de lipsă a-l nutri neîncetat, căci precum zice poetul:

„El e foc, care se stinge, dacă nu va fi nutrit.“

Spre a ajunge un individ, o familie, un popor, ca să poședă un caracter etic, trebuie condus la acesta cu premeditațiune, ear această conducere intenționată, și bine plănuită forméză propriul material al școlii.

Prin școlă dar, dlor și fraților învățători, suntem în stare a înzestra sufletul omului cu caracter etic și a-l face deci capabil să caute și să vadă, ce este piatra înțelepciunii.

Cuvântul școlă, format seu din grecescul scholê, seu din latinescul schola, însemnăză distractie: *altcum astăzi pricepem sub școlă studiul artelor și al sciințelor*. Prin școlă s'au nisuit și popórele antice a căuta după piatra înțelepciunii. Așa bună ôra Spartanii țineau că școlă are să facă din băieți militari dibaci, căci prin acesta ei pot paralisa toate greutățile vieții. Evreii erau de convingerea, că dacă se va da omului prin școlă creștere religioasă-morală, atunci omenimea stăpânește situațiunea pe deplin. Atenienii însă promovară ideea despre școlă, imbinând scopul Spartanilor cu al Evreilor. Aici se recunoște mai întâi sistematic dualismul ființei omenesti și necesitatea de a desvolta paralel corpul cu spiritul.

Atena deci este adevératul isvor al școlii, după cum arată de altmintrea și legile lui Solon, în cari se zice, că Atenianul poate da în judecată pre tatăl seu, dacă se convinge că tatăl nu i-a dat la timpul seu creștere coréspunzătoare. Și când se aflau Elinii pe acest stadiu de desvoltare, aveau mulți ômeni înzéstreati cu caracter etic, ei vedeau piatra înțelepciunii și atât miliónele lui Darius cât și ale lui Xerxe, se dovediră de impotente față de miile grecești de pe la Marathon și Salamis.

Școlă Atenei însă avea scăderea, că era prea egoistă. Atenienii, și de aici apoi toți Grecii, apostrofau de barbari pe toți ômenii, cari trăiau afară de cercul lor de cugetare. De aici a urmat că nu a rămas integru caracterul etic profesat de școlă elină; de aci apoi s'a conceput germinalele distrugerii atât pentru Grecia, cât și mai târziu pentru falnica sa fiică Roma, ear omenimea, perzându-și capabilitatea de a mai vedea piatra înțelepciunii, a orbecat multe vécuri prin întunec înfiorător și abia mai stiea că există c. atare.

(Va urma.)

Revistă externă

Țarul contra Finlandezilor.

Discursul tronului, prin care s'a deschis dieta finlandeză la 16 l. c. anunță proiecte de legi privitoare la desvoltarea prosperității țării, printre cari acelea cu privire la ușurarea cumpărării bunurilor de cătră populațiunea rurală.

Discursul arată că manifestațiunile, care nu au ca obiect afacerile finlandeze, ci se rapórtă la chestii de interes general pentru imperiu, nu trebuie să aibă loc.

Asemenea fapte s'au petrecut în cea din urmă sesiune a dietei și au primit o neliniște fără temeiu. Dacă acesta s'ar renoi atunci s'ar pune chestia de a ști, dacă institutiunea statelor este compatibilă cu condițiunile actuale.

Rusia în Afganistan.

Se anunță din *Petersburg*, că Rusia pentru a fi gata pe teritorul dintre Afganistan și Persia la ori-ce acțiune, a trimis 2 brigăzi de vânători în *Kusk*, o localitate în Afganistan. Garnisona constă acum din 5500 ômeni. În *Kusk* s'a decretat starea de asedi și străinii sunt supraveghiați cu strictetă.

Alegeri senatoriale în Franca

Partidele republicane au secerat triumf complet la alegerile senatoriale. Din 99 mandate au primit 61 republicanii, 6 republicanii liberali, 18 radicalii, 7 radicalii-socialiști, 3 naționaliști și 4 monarchiști conservativi. Resultatul arată, că republicanii au pierdut 4 locuri, monarchiștii 1, ear radicalii de ambele categorii au câștigat câte unul și naționaliștii trei locuri.

NOUȚĂȚI

Doliu de Curte. Din privilegiul decedării A. S. ducese de Schleswig Holstein *Adelhaida*, mama împărătesei Germaniei, Curtea a luat un doliu de 8 zile, cu începere din 29 l. c.

Nou agent diplomatic austro-ungar la Sofia. Maiestatea Sa Monarchul a denuțit în locul baronului *Call*, fost reprezentant al Monarchiei noastre în *Sofia*, și acum ministru de comerț austriac, pe Dr. *Constantin Dumba* de agent diplomatic al Austro-Ungariei pentru Bulgaria.

Faptă nobilă. Parochianul din Bucium-Sat *Simionuț Fer* cu soția *Maria*, și *Nicolae Jurca* a Savului cu soția *Terezia* din Bucium Isbita, la serbătorea *Bobotezei* din anul acesta ne-au surprins foarte plăcut, dăruind bisericii noastre un *rënd întreg vestiminte bisericesci* în preț de *150 Coróne*. Dumnezeu se-i binecuvinte și darul lor să servescă tuturor ca îndemn de jertfire pentru s-ta biserică. Bucium-Isbita, în 9 Ianuarie 1900 v. Pentru comitetul parochial: *Nicolae Bășan*, paroch.

Miseria în Ungaria. La 18 l. c. ministrul de finanțe *Lukács* a făcut dietei un raport oficios, despre restanța dărei directe în comitatele *Torontal* și *Caraș-Severin*, cum și în *Croația*, care trece peste *20 miliónes de coróne* și că restanța aceasta în partea cea mai mare e nefcasabilă. Restanța dintr'un singur an în *Torontal* se urcă peste jumătatea dărei prescise, ér în *Croația* peste 87 %; într'alt loc cifra restanțelor din darea anuală se urcă la 67%. Ministrul de finanțe însuși mărturisese, că aci nu mai poate ajuta nici cea mai îndurată execuțiă. Pentru moșiile, cari au fost vândute prin licitațiã pentru 352.952 florini restanța de dare, statul n'a putut să capete mai mult de 73.389 florini; va să zică numai în acest cas statul are o pierdere de 280.563 fl., plus miseria, în care a lăsat pe cei despoiați de averi pentru restanța dărei.

Liturgia maghiară. Ruteni se luptă din răspuțeri să introducă limba maghiară în serviciul bisericii lor. În scopul acesta au ținut în *Nyiregyháza* o adunare, la care au participat foarte mulți preoți, învățători și reprezentanți din 37 comune. Pentru exorarea dorinței lor comitetul executiv s'a adresat cătră cei prezenți ca să iee parte cât mai mulți la peregrinagiul, ce se va aranja la 27 Februarie la Roma. Conducerea peregrinilor din diecesa *Muncaciului* o va avea episcopul *Iuliu Firczák*, ear a celor din diecesa *Eperjes* episcopul *Valyi* care va prezenta papei memoriul în afacerea liturgiei maghiare.

Semne de „dragoste“. „P. Lloyd“ spune, că la balul mascat ținut în teatrul comunal din Fiume s'a întâmplat un incident semnificativ. Când era să se danseze un joc unguresc care totdeauna după obicei tradițional se juca cu predilecție, acum n'a voit să jöce nimenea și așa două puncte din program au rămas afară.

Demonstrațiuni cehice. „Politik“ anunță din Brodulo-boem: În 21 l. c. s'au făcut mari ovațiuni proprietarului A. Struat, care a stat închis zece săptămâni pentru-că a strigat „zde“ la adunarea de controlă. O mulțime imensă l-a așteptat la gară. Când s'a dat jos din tren, a fost salutat cu sgomotose și neîncetate „Slava!“ Toți se grăbiau să-i stringă mâna. Călătorii din trenul accelerat priveau cu mirare la această scenă. În mijlocul imensei mulțimi și în sunetul cântecului „Hej Slovane“, rezervistul Struat fu condus în oraș. Nici un gendarm nu s'a arătat nicăieri, nici o uniformă nu s'a văzut. În casarma gendarmilor erau conșignați gendarmii, cari fură întăriți cu 16 oameni. Mulțimea trecând pe acolo a isbucit în strigări ironice. Seara s'a arangiat în sala de gimnastică o festivitate în onoarea lui Struat.

Petrecheri. Corpul profesoral dela gimnasiul superior fundațional din Năsăud invită la Balul ce-l va aranja la 10 Februarie st. n. 1900 în sala de gimnastică dela gimnasiu. Inceputul la 8 ore seara. Prețul intrării de persoană 2 corone, în familia de persoană 1 cor. 60 fil. Venitul curat este destinat în favorul fondului școlărilor morboși. Suprasolvițiile și ofertele marinimose se vor publica cu mulțumită în raportul gimnasial. *Comitetul.*

Inteligența română din Vingard va da Duminecă, în 30 Ianuarie (11 Febr.) a. c. în școla română ort. *petrecheri cu joc.* Venitul curat e destinat pentru „biblioteca școlară“. Inceputul la 7 ore seara. Prețul de intrare: de persoană 1 coronă. Ofertele marinimose se primesc cu mulțumită și se vor publica pe cale publică.

O contesă în mănăstire. Intre judecătoria din Lemberg și mănăstirea Franciscanilor de acolo s'au escat neînțelegeri din cauza doșorei contese Maria Poninska, orfană de părinți, care încă înainte de Crăciun s'a dedicat vieții contemplative din mănăstire, dar fără știrea tutorilor sei. Aceștia prințând de veste au reclamat pe minoră incredințată îngrijirii lor; li s'a răspuns, că contesa s'a decis să nu mai părăsască mănăstirea, fiindcă precauțioasa stăruință a descoperit că numita are vocațiune și înclinare pentru călugărie. Prin amenințări cu judecătoria li-a succedat tutorilor să scotă pe minoră din claustru, dar cuvintele prin care voiau a o desmănta dela intenția ei, nu mai avură efect. Contesa părăsi pe ascuns moșia, unde a fost dusă și se furișă de nou în mănăstire. Acum patronii au cerut intervenția judecătorei, dar până acum fără rezultat.

Dl profesor dela univers. din Budapesta Bodnár Zsigmond, cunoscut preste tot ca unul, care condamnă șovinismul naționalilor sei, anunță, că cu inceputul lui Februarie a. c. va scote un nou op intitulat: „A népfajok sorsa és más kérdések“ (sörtea speciilor de popor și alte întrebări). Cartea se poate prenumera la societatea literară „Patria“ în Bpesta.

Ciocnire de corabii la Hamburg. Se telegrafază din Hamburg, că corabia Expedient lovindu-se de vaporul Altona, acesta a început să se cufunde. Pe vapor se aflau 180 de călători, dintre cari 30 s'au înecat în valurile apei, ceilalți au fost scăpați fiind aruncați pe luntrile de salvare și pe corabia Expedient. Mulți au suferit contuziuni grave în îmbulzela ce s'a născut în urma spaimii, așa că numărul nenorociților nu s'a putut încă preciza.

Expediție la Polul—Sudic. Expediția Borchgrevink, care a plecat să caute Polul sudic al pământului a debarcat la Cap Adair în Țera Victoriei, în depărtare de 200 mile engleze dela polul nordic magnetic. Expediția plecase la 19 Dec. 1898 și a zărit Capul Adair la 19 Febr. 1899. Din cauza unui vifor îngrozitor, corabia a fost silită să a-

runci ancora și în curând întreg coperișul a fost încunjurat de un strat gros de ghiață. În ziua următoare corabia a scăpat din ghiață și a părăsit până la Baia Robertson, unde s'au putut cobori membrii expediției la Țermure. Doi inși s'au suit pe piscul cel mai înalt al unui munte, ear în zilele următoare și'au făcut bordeie și s'au aprovisionat cu de-ale traiului. Termometrul arăta 28° sub zero. Părul li s'a întărit ca un mănunchiu, hainele lor erau înghețate ca petra. După-ace a mai scăzut viforul, au străbătut cătră interiorul ținutului. Într'o peșteră la o adâncime de 300 metri au dat de 3 feluri de mușchi; au mai aflat cuarț, care se pare că conține aur.

Din public.*)

Daruri de Crăciun copiilor săraci.

(Dare de seamă și mulțumită publică).

Ne împlinim și plăcuta și creștinească datorință a ne face în cele următoare darea de seamă despre darurile întrate și distribuite în preseara de Crăciun de subscrișul comitet.

1. Daruri în bani au încurs dela următorii: I. P. S. Sa domnul Ioan Mețianu, arhiepiscop și metropolit 10 cor.; Mihail Hager jun. 6 cor.; Teodosiu Lobonțiu, propr. (Hepria-rom.), Constantin Coțhișel, paroch (Certege), d-na Berta I de Preda, I. Wagner, comerciant, dela toți câte 4 cor.; Pantaleon Lucuta, căpitan c. și reg. în pens.; d șora Eug. Iovescu, profesora, d-na Ana Dobrotă n. Richter, dela toți câte 3 cor.; Maria Vas. Gămulea, d-șora Vichi Jándrea, inv., Nic Ivan, asesor cons., d-na Susana Frigatori, Costică Popp, funcționar la „Albina“, Dr. Eugen Mețianu, advocat (Brașov), dela toți câte 2 cor.; Ioan Gărbacea, proprietar, George Căzan, preot, F. Binder, comerciant, Dr. Ludovic Ciato, candidat de advocat, Moise Micu, paroch (Poiana-mărului), Strauch, profesor gimnas., S. B., dela toți câte 1 cor.; căp. Petchescu 60 bani; I. P. Reteșganul, învățător 40 bani. *La colecta dlui E. Verzariu* au contribuit: Alesandru Lebu, proprietar 5 cor.; Dr N. Vecerdea, advocat 2 cor.; Demetriu Comșa, profesor, Iuliu Popescu, cassarul „Albinei“; Dr. Ioan Stroia, profesor, Ioan Broju, capelan militar, Ilie Moga, învățător, Dr. Tincu, advocat, Dr. V. Bologa, director, Dumitru Stefan, cand. adv., Ermil Borgia, funcționar de bancă, O. Stefea, vicenotar com., Silv. Moldovan, red., Emil Verzariu, funcț. de bancă, Ioan Gărbacea proprietar, dela toți câte 1 coronă. *La colecta d șorei Aurelia Bogorin* au contribuit: Savu Avram, inv. (Ocna); Fl. Adam, cursor de bancă, d-șora Aurelia Bogorin, dela toți câte 1 cor.; dela mai mulți în sume dela 2—60 bani; totalul colectei 9 cor. 44 bani.

2. Cu mai multe ferdele de mere au contribuit: Ilariu Muciu Urechie, funcț. de stat, Dr. Ilie Beu, medic, d-nele: Bugarsky, Malvina Verzariu, Berta I. de Preda (și nuci), Maria Câmpean n. Simtion, Ioana Rebege. *Colaci* au dăruit Franzelarii: Stefan Moga 65 colăcei, Petru și Zaharie Moga, câte 40 colăcei și Johann Keil 10 cozonaci mari. Cu articli de *îmbrăcăminte* au contribuit: Anton Preiner, privat, 6 năframe de cap, d-na A. F. Wensky, croitor, Josef Schneider, croitor, postav pentru vestminte de iarnă; comercianții: Teodor Popescu, 3 căciuli, 1 pălărie pentru băieți, Demeter Popovici (N. S. Nadasdy), 3 duzine năframe de buzunar, Petru Nedelcovici, 1 bluză pentru copile, Krigowsky, mănășar, 6 părechi mănuși, Izsac Ascher, 2 rînduri de vestminte, Joh. Breckner, 2 căițe pentru copii, Kleisch, 7 căițe, 6 păr. mănuși, 1 păr. ciorapi, Baumann, 5 păr. ciorapi, 12 năfr. de buzunar, Scholze, 2 păr. păpuși comozii, R. Krassowsky, 9 păr. ciorapi, Ios. Goldstein, 1 rând de vestminte, Baholzky, 7 părechi ghete (pentru băieți și băiete); pălărierii: Fritz Konnerth, 5 căciuli, Niedermaier, 2 căciuli și 1 pălărie, Petca Dumitru Hăra și fiul seu Ioan, croitor în Seliște 1 fie de copile (seliștenescă), N. N., pielar, 10 părechi opinci, Scherer, postovar, 10 metri parchet pentru cuptușeală și rochiuțe; d-na Maria Borgia, mai multe rocuri, cravate etc. d-na Sofia Simonescu, 1 pălărie, 1 cămașă jăger, și mai multe veste, cămăși, cio-

*) Pentru cele cuprinse în rubrica această Redacțiunea nu primește răspunderea.

rapi etc.; Jean Luxenberg, locot. de gend. pens., mai multe rînduri de vestminte. Cu zacharicale, prăjituri, jucării pentru copii au contribuit cofetarii Berthold Frenz și Iuliu Boda.

Din colecta în bani s'au procurat: 4 cătrinte, 4 șurțe și 2 li seliștenești: apoi mai multe părechi mănuși de postav de iarnă, pălării, căciuli, căițe pentru copii și copile, rochiuțe, șurțe, 7 părechi de ghete etc. etc., tôte în preț de 81 cor. 60 bani, ear' *prisoșul banilor cu 7 cor. 84 bani s'au adaus la fondul duduvelor și orfanilor meseriașilor români din Sibiu.*

La colindat s'au prezentat peste 300 băieți: *învățăcei, școlari dela tôte școlile din loc, veduve cu copii mici etc. etc.*, din cari apröpe toți au fost miluiți. Apröpe 90 școlari și ucenici au primit obiecte mai mari, precum încălțăminte, vestminte etc. Darurile s'au împărțit tôte parte în preseara de Crăciun, parte în ziua primă și a 2-a zi.

Lacrămile vărsate de cei mai mulți săraci ai noștri, servească ca cea mai înaltă recompensă pentru toți, cari posibilă ni-au făcut această manifestare a simțului și datorinței creștinești.

Din ședința comitetului „Reuniunii socialilor români din Sibiu“, ținută la 18 Ianuarie n. 1900.

Vic. Tordășianu, George Poponea, președinte, notar.

DE ANUL NOU.

Anunțăm următoarele contribuiri întrate în favorul Casei Naționale:

George Maier, preot, Toplița 2 cor.
Dr. Alexandru Vaida, medic, Viena 5 corone.
Dr. Ioan Vaida Voevod, Cluj, 5 cor.
Petru Călcunariu, advocat, Orșova 2 corone.
Aneta Călcunariu, soție de advocat, Orșova, 2 cor.
Georgiu Görög, locotenent ces. și reg. Orșova 2 cor.
Mihail Jourca, notar, Reșinari 2 cor.
Dimitrie Rebrea, Bistrița, 1 cor.
Suma totală 690.10 cor.

Dr. C. Diaconovich.

Notiță literară.

Ni s'au trimis următoarele publicațiuni: *Anuarul băncilor române*, a apărut la tipografia archidieceșană. În editura delegațiunii exmise de conferența directorilor de bancă din 25—26 Iunie 1898. Anuarul acesta cuprinde întău calendarul pe 1900, cu indicarea terminilor pentru administrarea impozitelor și competențelor erariale, cu termenele tragerilor la sorți și scadența cupónelor de efecte, monetele statelor europene: Austro-Ungaria și străinătatea, măsurile și ponderile metriche, tariful zonelor pe căile ferate ungare, competențe și timbre, tariful de post și telegraf, tîrgul de losuri, regulamentul afacerilor băncii austro-ungare, casa de păstrare poștală, afacerile de cec și clearing ale casei de păstrare poștale dividenda băncilor române. Inse partea cea mai de căpetenie este: Șematismul institutelor financiare și comerciale române, întocmit de dl Nic. P. Petrescu. Din acesta vedem că anul trecut au fost cu totul 75 de institute de bani și 10 societăți comerciale.

Raportul anual al societății de lectură Petru Maior din Budapesta pe anul administrativ 1898/99. Localitățile societății: IV, Molnár, utca 20, II. 10 Budapesta, 1899, proprietatea societății.

VARIETĂȚI

Sonnambulii. — O revistă engleză înșiră mai multe casuri despre lucrările sonnambulilor. Așa de pildă zice despre un predicator, că s'a obicinuit a se scula noștea, a-și lua poziția în mijlocul odaiei și a începe să țină cuvîntare în ton de o perfectă oratorie, însoțind o și cu gesticulații. După ce își sfârșește cuvîntarea, se reazăză în pat și dorme până dimineța, iar când se scoldă,

n'are nici cea mai mică bănuială despre ceea ce a făcut în somn.

Un alt cas de un interes deosebit este al unui proprietar de pământ din Anglia nordică. În cel mai adânc somn s'a îmbrăcat, a pus șeua pe cal și numai după ce a făcut călare cale lungă, s'a reintors acasă. Cu astfel de ocațiuni s'a putut observa, ce fugă strașnică a făcut calul: bietul animal se întorcea acasă cu stăpânul seu sonnambulist, într'o stare de compătimit, scaldat în sudori și obosit la culme. Proprietarul se desbrăca se culca și dimineța se plîngea și el de o extremă ostenelă.

Un alt sonnambul care e cântăreț de orgă, deschide noștea biserică și merge să cânte la orgă. El execută fără note cele mai grele compozițiuni, cea-ce îl costă mult, căci a două zi abia pöte să stea pe picioare, atât e de obosit.

(*Nervositatea bărbaților*). În opul „Prelegeri din lumea vieții nervilor“, Dl Carol Laufenauer, profesor universitar, răspunde la multe întrebări referitoare la chestia nervosității bărbaților, din cari dăm în extras câteva. Iată ce spune numitul profesor:

Bărbații s'au își aduc nervositatea din viața de holtei, sau o câștigă în căsătorie. În ziua de azi cel-ce dorește a se căsători nu arareori se adresază cătră medicul de nervi cu întrebarea, că ore se pöte căsători. Medicii pot da două feluri de răspuns; sau spun respectivului, ca întâi să se cureze și după aceea se pöte însura, sau i recomandă căsătoria ca singurul remediu contra nervosității. Natural că o condiție principală a casului din urmă e, ca mirésa să fie liniștită, înțeleptă și să nu fie nervoasă, căci în cazul contrar ar fi o mare nenorocire. Că nu e bine pentru cel nervos să se însore, această n'are lipsă de explicație, căci pöte da de mai multe primejdii. De lipsă e să se explice afirmația că de multe-ori se recomandă căsătoria ca remediu celor nervoși. Lucrul stă așa, că sunt mulți tineri cari în urma construcției sistemului lor nervos și corporal, sunt aplecați în genere spre nervositate. Aceștia viața de holtei le strică; sunt expuși multor tentațiuni ruinătoare de nervi, își strică stomachul în birturi, nu dorm de ajuns, beau, fumază mult; în viața lor morală n'au nici un punct fix, nu se năzuiesc spre o țință înaltă, pierd idealismul adus din școlă și devin blazați, disgustați de viață. Pentru aceștia dacă se amoresază de o fată, alvia regulată și pacinică a vieții familiare, influința nobilitătoare a femeii, e o adevărată binefacere, liniștea idilică și moralul vieții, familiare i apără de tôte influințele stricăcioșe, ruinătoare de nervi; țința lor, lumea gândirilor află un scop înalt și un punct fix și în câteva luni se vindecă mai bine și mai sigur, decât dacă ar fi adunat tôte medicamentele farmaciei sau s'ar fi dus în cel mai bun sanatoriu din lume. Așa dar nu e de tot nebasată părerea, că între holteii bētrâni sunt fôrte mulți nervoși. Sunt casuri însă, că bărbații și câștigă nervositatea în căsătorie. Causa cea mai desă a acestei apariții e munca spirituală escesivă, încordarea fără paușă. Nu se pöte nega, că viața familiară te îndemnă mai mult la muncă, decât cea de necăsătorit. Munca silnică însă ruinează și face nervos organismul, de aceea prima și principala grijă a fie-cărei soții îngrijitoare să fie, ca bărbatul ei să nu lucre până se omoră, să-și împartă înțelepțește lucrul.

Afară de aceea bărbații pot deveni nervoși și din alte cauze, astfel d. e. atunci când soția sa e nervoasă, pöte deveni și el ba se întâmplă chiar, că nervositatea ei a trecut direct asupra bărbatului. Casul contrar, precum arată experiența, se întâmplă mai rar.

Posta Redacțiunei.

I. M. G.-Rivului. Numai avînd întreg manuscrisul ne putem pronunța asupra publicării lui.

D. M. Seliște. Mulțumită pentru notița ultimă trimisă; astfel de chestii le tractăm cu preferință.

